

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE DEVELOPMENT OF THE ACADEMIC LEADERSHIP INDICATORS OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION

นพรุจ เกตุแก้ว¹, ทิพนาม ศเวตวรโชติ²

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย^{1,2}

Nobpharut Ketkaew¹, Tippamas Sawetvorachot²

Doctor of Education Program in Educational Administration, Mahamakut Buddhist University^{1,2}

Corresponding Author E-mail : nobpharut.kat@student.mbu.ac.th¹, tippamas.mbu@gmail.com²

(Received : October 28, 2025; Edit : November 9, 2025; accepted : November 12, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจากการพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1,020 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรง (Content validity) ทั้งฉบับเท่ากับ .904 มีความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.985 การพัฒนาตัวบ่งชี้และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงยืนยัน (CFA) โดยการทดสอบความสอดคล้องตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ปรากฏว่า ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 85 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย (1) องค์ประกอบกำหนัดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ (2) องค์ประกอบการพัฒนาหลักสูตรและด้านการบริหารจัดการหลักสูตร จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ (3) องค์ประกอบการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ (4) องค์ประกอบนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 17 ตัวบ่งชี้ และ (5) องค์ประกอบส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง จำนวน 14 ตัวบ่งชี้

2) ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้พัฒนาขึ้น พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยข้อมูลเชิงยืนยันอันดับสอง (CFA) มีค่า Chi-Square= 67.273, df = 55, p= 0.124, GFI=0.993, AGFI = 0.981, RMSEA= 0.016 ซึ่งทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของโมเดลในระดับดีมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาตัวบ่งชี้, ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to develop indicators of academic leadership for school administrators under the Office of the Basic Education Commission, and (2) to examine the congruence between the structural model of academic leadership for school administrators, developed from the study, and empirical data. The sample consisted of 1,020 school administrators under the Office of the Basic Education Commission, obtained through multi-stage random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire with a content validity coefficient of 0.904 and an overall reliability coefficient of 0.985. The development of indicators and the confirmatory factor analysis (CFA) were conducted to examine the consistency between the theoretical framework and the empirical data. The findings revealed that

1) The results of the indicator development revealed that the academic leadership indicators for school administrators under the Office of the Basic Education Commission comprised five main components, twenty subcomponents, and eighty-five indicators. The main components included: (a) defining academic vision, mission, and goals (20 indicators); (b) curriculum development and curriculum management (16 indicators); (c) fostering an organizational learning culture (18 indicators); (d) supervision, monitoring, and evaluation of students' learning outcomes (17 indicators); and (e) continuous support and professional development for teachers (14 indicators).

(2) The results of the model fit test for the structural model of academic leadership for school administrators under the Office of the Basic Education Commission indicated that the developed model was consistent with the empirical data. The second-order confirmatory factor analysis (CFA) revealed a Chi-square value of 67.273, $df = 55$, $p = 0.124$, $GFI = 0.993$, $AGFI = 0.981$, and $RMSEA = 0.016$, all of which demonstrated a very good model fit.

Keywords : Indicator Development , Academic Leadership, School Administrators

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, 2560 : 9) และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ คือ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) และ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, 2560 : 106-107) ซึ่งภายใต้กรอบแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579) ได้กำหนดสาระสำคัญสำหรับบรรลุเป้าหมายของ การพัฒนาการศึกษาใน 5 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียม ทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และตอบโจทย์ บริบทการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะอีก 20 ปีข้างหน้า (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, 2560 : 10) และมียุทธศาสตร์ 6 ประการ คือ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของประเทศไทย 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัยและ นวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียม ทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579, 2560 : 120-121) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการและต้องดำเนินการอย่างจริงจังมากขึ้นแต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของเด็กไทยมาตลอด แต่ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในแต่ละครั้งมักจะ พบว่า เด็กไทยยังด้อยกว่านานาชาติประเทศ ซึ่งแสดงถึงความล้มเหลวของการบริหาร การศึกษาของไทย ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง แต่กลับให้ ความสำคัญกับการบริหารงานทั่วไป และการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ ความสนใจด้านวิชาการน้อย และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกโรงเรียน (จุญกุลลิน มาตาชาติ, 2562 : 3) ผู้บริหารสถานศึกษาของไทยยังขาดตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทการจัดการศึกษาไทย ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งด้านนโยบาย โครงสร้าง และวัฒนธรรมองค์กร การพัฒนาตัวบ่งชี้ใหม่จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถใช้ประเมินและพัฒนาผู้บริหารได้อย่างตรงจุด (ธิดารักษ์ โมเล็ก : 2562) ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาตัวบ่งชี้ที่สามารถสะท้อนพฤติกรรมและภารกิจเชิงวิชาการของผู้บริหารได้อย่างชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (Hallinger : 2003) การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงภาวะผู้นำกับผลลัพธ์ของโรงเรียน ทั้งด้านการเรียนรู้ของครูและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การมีตัวบ่งชี้ที่ถูกต้องและผ่านการทดสอบทางสถิติ จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ (Hallinger & Heck : 2011) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นความสามารถของ ผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของ นักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครูซึ่งจะเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของ โรงเรียน การบริหารจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหา ทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การนิเทศ การวัดและประเมินผล การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้บริหาร สถานศึกษาตลอดจนเพื่อนครู นักเรียน และชุมชน (ไชยา ภาวะบุตร, 2560, : 115) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนสำคัญที่จะต้อง บริหารจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ การที่สถานศึกษามีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น ก็จะส่งผลต่อการ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมากและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นคนที่สำคัญที่สุดในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการจัดการ เรียนการสอนของครู มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จที่สูงขึ้นของนักเรียนและมี

อิทธิพลต่อ ระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงานในโรงเรียน (อัศนีย์ สุกิจใจ, 2560 : 27)

การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจ เป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษา ผู้บริหารต้องใส่ใจ ตระหนักในภารกิจ พัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก โดยมุ่งหวังให้ประโยชน์เกิดแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และเพื่อใช้เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ หากผู้บริหารสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม (นิษฐาพร พรหมวัชรานนท์ 2561 : 19) ภาวะผู้นำเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบทบาทที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทสำคัญที่สุดและจำเป็นต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ” ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ มีได้จำกัดอยู่เฉพาะบทบาทของผู้บริหารเพียงลำพัง แต่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันในลักษณะของทีมอาศัยความร่วมมือ จากครูผู้สอน เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน “บทบาทของผู้บริหารในการสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักของโรงเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการกำกับ ติดตาม และสร้างทีมภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพและผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน (Sharif, et al. , 2020 : 1-4) จากผลการประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบสี่ (พ.ศ 2559-2563) มาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานระดับสากล และ รายงานผลการประเมินคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของประเทศพบว่า ด้านผู้เรียน ด้านครู และด้านผู้บริหาร ภาพรวมผล การประเมินอยู่ในระดับพอใช้ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะด้านคุณภาพการศึกษา หรืองานทางด้าน วิชาการ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพนั้นควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา, 2563) ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรม การเรียนการสอน แก่ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถโน้มน้าวใจหรือชี้ นำนุบุคคล ในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริม และสนับสนุนกลุ่มเพื่อนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่กำกับติดตามให้บุคคลทำงานเป็นระบบ แนะนำประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในขณะเดียวกัน (Davis and Thomas, 1989: 21) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำทางวิชาการ คือ บทบาทสำคัญต่อครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ตลอดจน (Dimmock & Walker, 2005 : 107-108) กล่าวถึง ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครู ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

จากสภาพปัจจุบันของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาและที่สำคัญที่สุด คือ คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่จะเกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการที่จะศึกษาและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและผู้เรียน และเกิดประโยชน์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 29,152 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20 : 1 ตามแนวคิด (Gold, 1980 อ้างถึงในงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ซึ่งมีจำนวนพารามิเตอร์ 51 พารามิเตอร์ โดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,020 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน สังกัด ขนาดโรงเรียน
2. แบบสอบถามความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ในการนำไปใช้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

- ผู้วิจัยได้ดำเนินการการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้
1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยตามหัวข้อเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการ
 2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป็นองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และโมเดลตัวบ่งชี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 3. สร้างกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 4. กำหนดนิยามศัพท์ขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 5. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert)
 6. สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับองค์ประกอบหลักองค์ประกอบย่อย และโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 7. การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง และความเหมาะสม ของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ว่าเหมาะสมหรือไม่โดยค่า (IOC : Index of item objective congruence) ต้องมีค่าตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.71 - 1.00 และค่าความสอดคล้องทั้งฉบับ เท่ากับ 0.904
 8. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างจากตัวบ่งชี้ที่ผ่านการพัฒนาแล้ว และมีความตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จาก 30 โรงเรียน โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยใช้วิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่า 0.70 ขึ้นไป โดยพบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับนี้มีค่าความเชื่อถือได้ (reliability) เท่ากับ 0.985 สรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคก ราชและส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ หรือ E-mail ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล จำนวน 1,020 โรงเรียน แบบสอบถามโรงเรียนละ 1 ชุด พร้อมกำหนดและระบุวันส่งคืนแบบสอบถามอย่างชัดเจน
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมาจำนวน 1,020 ฉบับ จากที่ส่งไป จำนวน 1,020 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ให้คะแนนตามน้ำหนักแต่ละข้อและ บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4 นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมายการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับหรือ มากกว่า 3 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) โดยใช้เกณฑ์เท่ากับหรือน้อยกว่า 20%

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่า KMO ต้องสูงกว่า .50, ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square statistics: χ^2) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ P-value สูงกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ระดับการยอมรับ, ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI), ดัชนีความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (AGFI) มีค่าตั้งแต่ 0.90 -1.00,ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) ซึ่งถ้าค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 มีความสอดคล้องสนิท แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตารางที่ 1 ค่าสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สถิติที่ใช้วัดความสอดคล้อง	ระดับการยอมรับ
1. ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P-value สูงกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ χ^2/df	มีค่าน้อยกว่า 2.00 แสดงว่า แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง
3. ค่า GFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 – 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง
4. ค่า AGFI	มีค่าตั้งแต่ 0.90 – 1.00 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง
5. ค่า RMSEA	มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้อง

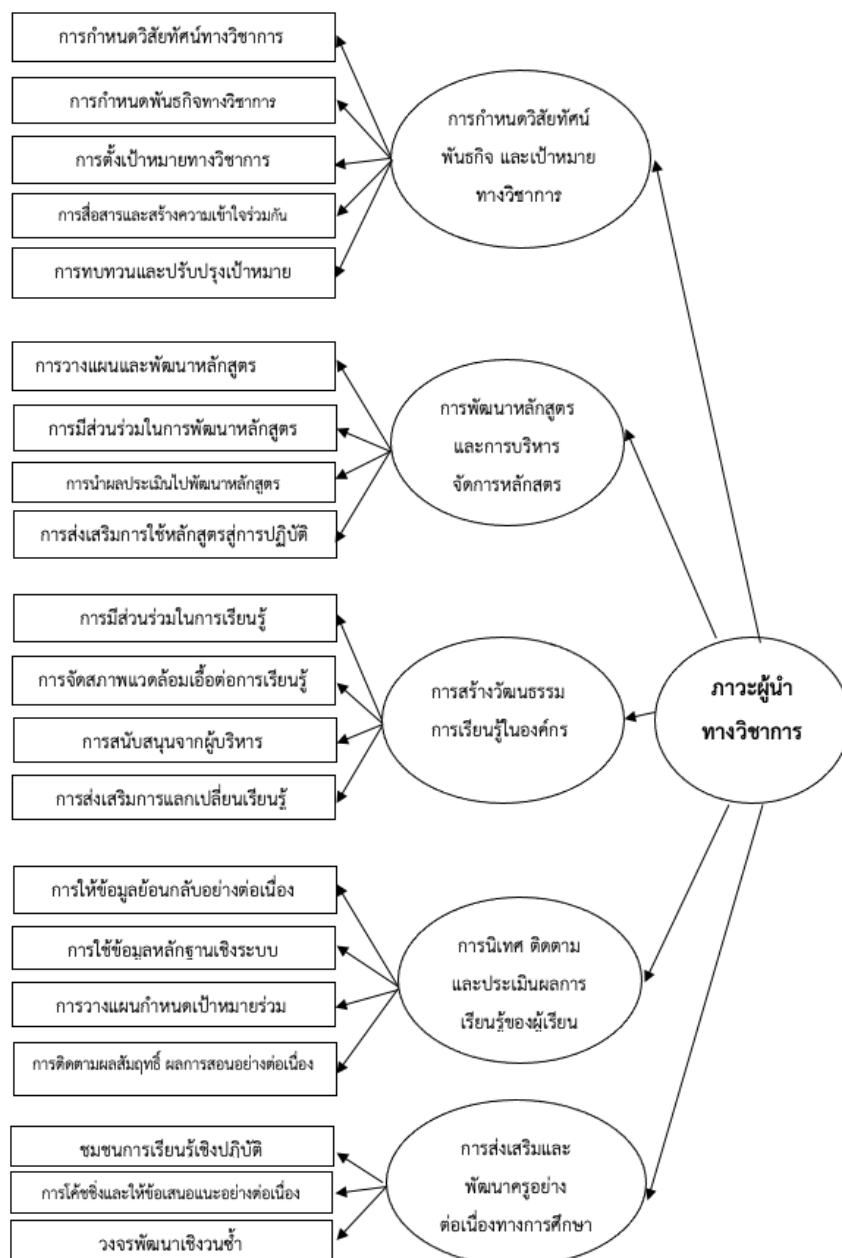
ผลการวิจัย

ผลการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย และมีตัวบ่งชี้ที่สามารถสังเกตได้รวมทั้งสิ้น 85 ตัวบ่งชี้ โดยแต่ละองค์ประกอบสอดคล้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นผลในการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 โดยศึกษา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย แสดงความเหมาะสมของ ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20 % โดยองค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงในตารางที่ 2 และรูปโมเดล ดังภาพที่ 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย แสดงความ เหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ประกอบหลักที่	ความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	$\bar{X} \geq 3.00$	S.D.	c.v. $\leq 20\%$
ภาพรวม องค์ประกอบหลัก				
1	การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ	3.98	0.78	19.49
2	การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตร	4.01	0.76	18.93
3	การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร	4.12	0.73	17.80
4	การนิเทศติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน	4.14	0.73	17.57
5	การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง	4.06	0.76	18.83

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบหลักที่ 1 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ ภาพรวม มีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 3.98 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 0.78 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 19.49 องค์ประกอบหลักที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตรมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.01 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 18.93 องค์ประกอบหลักที่ 3 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรมีค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.12 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.73 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 17.80 องค์ประกอบหลักที่ 4 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.14 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.73 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 17.57 องค์ประกอบหลักที่ 5 การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$ เท่ากับ 4.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.76 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) เท่ากับ 18.83 แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัว มีค่าเฉลี่ยและค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ค่าเฉลี่ย เท่ากับหรือมากกว่า 3.00 และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายเท่ากับหรือต่ำกว่า 20 % เพื่อคัดสรร กำหนดไว้ในโมเดลความสัมพันธภาพโครงสร้าง

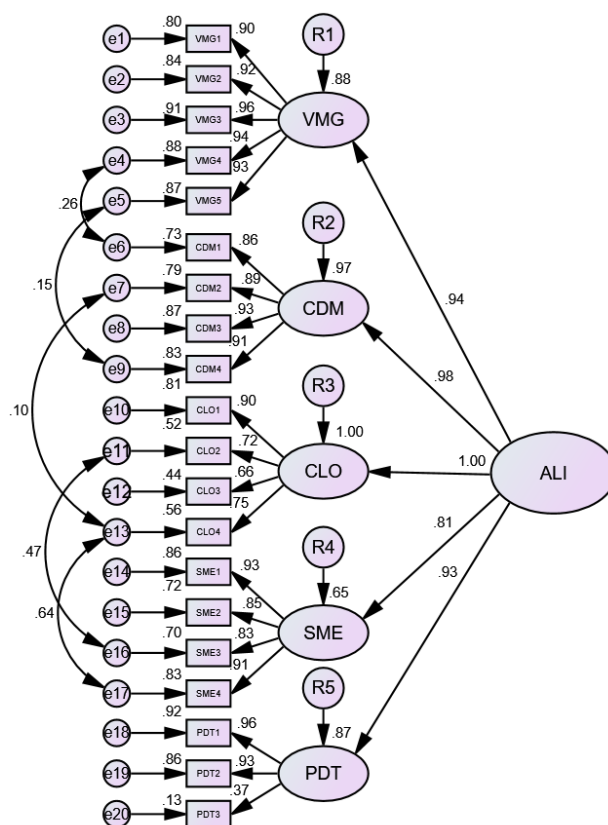
ภาพที่ 1 โมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบย่อย	ดัชนีน้ำหนัก องค์ประกอบ			สัมประสิทธิ์พหุการณ	สัมประสิทธิ์ คะแนนองค์ประกอบ (FS)	ความคลาดเคลื่อนของตัวบ่งชี้ (e)
	λ	SE	t	(R2)		
ห้้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก						
ห้้องย้อยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย(VMG)						
VMG1	.90	0.02	40.14	0.80	0.20	0.11
VMG2	.92	0.02	49.40	0.84	-0.04	0.10
VMG3	.96	0.02	48.76	0.91	0.34	0.05
VMG4	.94	0.02	49.28	0.88	0.21	0.08
VMG5	.93	0.03	39.86	0.87	0.24	0.08
ห้้องย้อยการพัฒนาหลักสูตรและด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (CDM)						
CDM1	.86	0.03	34.24	0.73	0.13	0.18
CDM2	.89	0.03	38.90	0.79	-0.02	0.13
CDM3	.93	0.02	46.48	0.87	0.29	0.07
CDM4	.91	0.03	34.24	0.83	0.19	0.10
ห้้องย้อยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร (CLO)						
CLO1	.90	0.06	26.57	0.81	0.11	0.12
CLO2	.72	0.04	29.15	0.52	0.01	0.21
CLO3	.66	0.03	33.12	0.44	0.01	0.21
CLO4	.75	0.02	26.57	0.56	-0.02	0.16
องค์ประกอบย่อยการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (SME)						
SME1	.93	0.03	30.72	0.86	1.16	0.06
SME2	.85	0.03	26.68	0.72	0.25	0.11
SME3	.83	0.03	28.63	0.70	0.09	0.12
SME4	.91	0.03	30.72	0.83	0.90	0.07
องค์ประกอบย่อยการส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (PDT)						
PDT1	.96	0.27	10.03	0.92	0.24	0.05
PDT2	.93	0.22	10.93	0.86	0.06	0.07
PDT3	.37	0.04	10.03	0.14	0.02	0.50
การวิเคราะห์ห้้องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง						
VMG	.94	0.27	9.99	0.88	-	-
CDM	.98	0.27	10.02	0.97	-	-
CLO	1.00	0.17	10.06	1.00	-	-
SME	.81	0.18	9.87	0.65	-	-
PDT	.93	0.38	9.99	0.87	-	-
Chi-Square= 67.273, df = 55, p= 0.124,GFI=0.993, AGFI = 0.981,RMSEA= 0.016						

** P < .01

Chi-Square =67.273 df=55 Relative Chi-Sq = 1.223 p - value = .124
GFI =.993 AGFI = .971 CFI =.999 RMSEA =.016

ภาพที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ขององค์ประกอบหลักองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง มีค่าสูง $\geq .70$ ตามเกณฑ์ โดยองค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.81 – 1.00 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าเมื่อเรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร (CLO) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.98 การกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ (VMG) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.94 การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง (PDT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93 และการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน (SME)) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.81 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ขององค์ประกอบย่อยทั้ง 5 องค์ประกอบย่อยมีค่าเป็นบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของ ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมากพิจารณาจาก ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 67.273 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 55 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.124 นั้นหมายถึงค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนีวัดระดับ ความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.993 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.981 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.016

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ มี 5 องค์ประกอบย่อย เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย คือ การตั้งเป้าหมายทางวิชาการ การสื่อสารและสร้างความเข้าใจร่วมกัน การทบทวนและปรับปรุงเป้าหมาย การกำหนดพันธกิจทางวิชาการ และการกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการ ตามลำดับ 2) การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบย่อย เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย คือ การนำผลประโยชน์ไปพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการใช้หลักสูตรสู่การปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การวางแผนและพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ 3) การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร มี 4 องค์ประกอบย่อย เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย คือ การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ตามลำดับ 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน มี 4 องค์ประกอบย่อย เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่อง การติดตามผลสัมฤทธิ์ ผลการสอนอย่างต่อเนื่อง การใช้ข้อมูลหลักฐานเชิงระบบ การวางแผนกำหนดเป้าหมายร่วม ตามลำดับ 5) การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง มี 3 องค์ประกอบย่อย เรียงค่าน้ำหนักองค์ประกอบจาก มากไปหาน้อย คือ ชุมชนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการโค้ชชิ่งและให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง และ วงจรพัฒนาเชิงวนซ้ำ ตามลำดับ

2. องค์ประกอบเชิงยืนยันของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย

องค์ประกอบหลักที่ 1. การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับ (Hallinger, 1987) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ ได้เสนอกรอบแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการไว้ 3 มิติ หนึ่งในนั้นคือ “การกำหนดพันธกิจของโรงเรียน (Defining the School’s Mission)” ซึ่งครอบคลุมการกำหนดและสื่อสารเป้าหมายทางวิชาการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบหลักที่ 2. การพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Hallinger และ Murphy, 1986) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยได้อธิบายว่าผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงวิชาการมีบทบาทสำคัญในการประสานและจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตลอดจนดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานทางวิชาการของโรงเรียนเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพ และส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบหลักที่ 3. การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับแนวคิดของ (Hord, 1997) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ โดยอธิบายว่า การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรเกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาและเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงวิชาการมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจ สนับสนุนให้ครูได้เรียนรู้ร่วมกันและนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนรวมถึงจัดสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านโครงสร้างและศักยภาพบุคคล ตลอดจนเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปฏิบัติร่วมกันซึ่งทั้งหมดนี้เป็นกลไกสำคัญที่เอื้อต่อการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร

องค์ประกอบหลักที่ 4. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Robinson et al., 2008) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ พบว่า การนิเทศ ติดตาม และประเมินการสอน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน ประสานงาน และประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้ (planning, coordinating, and evaluating teaching and the curriculum) มีความเชื่อมโยงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนการดำเนินงานดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบหลักที่ 5. การส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องพบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องสอดคล้องกับข้อค้นพบของ (Robinson et al., 2009) ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ ซึ่งให้เห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำเชิงวิชาการที่มุ่งส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เป็นมิติของภาวะผู้นำที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผู้บริหารจึงควรมีบทบาทเชิงรุกในการกำกับวงจรการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ ผ่านการวางแผนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการติดตาม

ผลการพัฒนาเพื่อนำข้อมูลที่ได้กลับไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนในภาพรวมของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสะท้อนจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาในการขับเคลื่อนภาวะผู้นำทางวิชาการให้เกิดผลจริงในระดับสถานศึกษา

1.2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรใช้ผลการวิจัยนี้ในการกำหนดแผนพัฒนาผู้บริหารและครู โดยเฉพาะในด้านสมรรถนะทางภาวะผู้นำวิชาการ เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรมีทิศทางและมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นเครื่องมือกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กร ทั้งในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายทางวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือเกณฑ์มาตรฐานด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษามีทิศทางชัดเจน และตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาต่อยอดว่าตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถสะท้อนผลลัพธ์ต่อคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบกรอบแนวคิดและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของต่างประเทศ เพื่อนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีมาตรฐานสากลและยังเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยใช้ โมเดลที่ได้รับการทดสอบจากงานวิจัยนี้เป็นแนวทาง เพื่อให้ได้หลักสูตรในการฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการตามตัวบ่งชี้

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ (เช่น AI, Big Data, Learning Analytics) ในการตัดสินใจเชิงวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา

2.5 ควรมีการศึกษาดูตามผลในระยะยาว เพื่อวิเคราะห์พลวัตการเปลี่ยนแปลงของภาวะผู้นำ และตรวจสอบว่าตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นยังคงมีความเที่ยงตรงและทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- จรูญกลั่น มาตาชาติ. (2562). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี, ประเทศไทย.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). **ภาวะผู้นำทางวิชาการ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560**. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จิตารักษ์ โมเล็ก. (2562). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 9(2), 45–59.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). **โมเดลลิสเรล: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิษฐาพร พรหมวิชรานนท์. (2561). **สภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการจัดการเรียนรู้สู่เต็มศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2559). **กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่** (พ.ศ. 2559–2563). กรุงเทพฯ: ผู้จัดพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค จำกัด
- อัศนีย์ สุกใจใจ. (2560). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารโรงเรียนวิถี พุทธ ในจังหวัดนครสวรรค์** ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Davis, G. A., & Thomas, M. A. (1989). **Effective schools and effective teachers**. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Day, C., Gu, Q., & Hopkins, D. (2020). **Successful school leadership**. Reading, United Kingdom: Education Development Trust.
- Dimmock, C., & Walker, A. (2005). **Educational leadership: Culture and diversity**. SAGE.
- Hallinger, P. (1987). **Assessing and developing principal instructional leadership**. Educational Leadership, 44(7), 54–61.
- Hallinger, P., & Murphy, J. (1986). **Instructional leadership in effective schools**. ERIC Document No. ED309535. (pp. 3–4, 6).
- Hallinger, P. (2003). **Leading educational change: Reflections on the practice of instructional and transformational leadership**. Cambridge Journal of Education, 33(3), 329–352. <https://doi.org/10.1080/0305764032000122005>
- Hallinger, P., & Heck, R. H. (2011). **Exploring the journey of school improvement: Classifying and analyzing patterns of change in school improvement processes and learning outcomes**. School Effectiveness and School Improvement, 22 (1) ,1 –2 7 . <https://doi.org/10.1080/09243453.2010.536322>
- Hord, S. M. (1997). **Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement**. Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory. (pp. 6–7, 10–16, 13–15).
- Robinson, V. M. J., Hohepa, M., & Lloyd, C. (2009). **School leadership and student outcomes: Identifying what works and why** Best Evidence Synthesis Iteration. Wellington, New Zealand: Ministry of Education. (pp. 38–39, 42).
- Robinson, V. M. J., Lloyd, C. A., & Rowe, K. J. (2008). **The impact of leadership on student outcomes: An analysis of the differential effects of leadership types**. Educational Administration Quarterly, 44(5), 635–674. <https://doi.org/10.1177/0013161X08321509> (pp. 659–661)
- Sharif, U. M., Yaakob, M. F. M., & Mohamad, M. M. (2020). **The role of the principal in developing an**

- instructional leadership team in school.** Educational Research and Reviews,
- Hord, S. M. (1997). **Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement.** Austin, TX: Southwest Educational Development Laboratory. (pp. 6–7, 10–16, 13–15).
- Davis, G. A., & Thomas, M. A. (1989). **Effective schools and effective teachers.** Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Sharif, U. M., Yaakob, M. F. M., & Mohamad, M. M. (2020). **The role of the principal in developing an instructional leadership team in school.** Educational Research and Reviews,